

sosialurinn

VIKUSKIFTIÐ

Studentauppreisturinn 1968:

Krav um, at samfelagið ikki skal handla uttan um fólkið

Tá studentarnir á Berkeley universitetinum gjördu uppreistur um heystið 1964, varð roknað við, at tað bert var ein serhend-ing, sum bert umfataði tað plássíð, og at orsøkirnar vóru at finna í teimum serligu viðurskiftunum á Berkeley. Men eldurin breiddist skjótt út til aðrar partar av USA. Hann kom eisini til Europa har hann kyknaði upp í London, Berlin, Paris og skjótt fóru studentar á flestum universitetum bæði eystarliga og vestarlaga í hernað móti teimum ódemokratiskum viðurskiftunum teir arbeiddu undir.

Studentarnir vilja ikki longur finna seg í at vera settir í básar har teir ráðandi í landinum vilja hava teir. Teir vilja sjálvir taka avgerðir um tað, sum viðkemur teimum. Teir vilja hava hampulig figgjarglig kor meðan teir lesa. Tann tíðin er farin, tá professarar kundu sita í frið og náðum og ráða yvir livsviðurskiftunum hjá studentum og yngri universitetslærarum. Tann tíðin er eisini farin, tá undirvingarmálaráðið kundi taka avgerðir vegna studentarnar uttanum teirra feløg.

Uppreisturinn ber prógv um tráanina eftir frælsi hjá studentunum. Hann er krav um, at samfelagið ikki longur skal kunna handla uttan um fólkið. Somuleiðis skal uppreisturinn vera ein áminning til øll tey, sum ganga og billa sær inn, at vit liva undir demokratiskum viðurskiftum bert við at sleppa á val fjórða hvørt ár. Demokrati er ein skipan, sum treytar luttøku frá øllum liðum í samfelagnum, um tað skal virka, eisini av minnilutabólkunum. Studentavald er bert ein litil partur í tráanini fram móti sonnum demokratii. Valdið má vera tikið frá tí litla minnilutanum, sum í dag situr við ræði í samfelag okkara og gevast fólkinum. Avgerðirnar mugu vera tiknar av fólkinum, og ikki av teimum, sum sita á toppunum.

Studentauppreisturinn byrjaði stórt sæð, sum mótmæli móti uppbyggingini av universitetunum, men hann breiddi seg skjótt til aðrar samfelagsbólkar. Hann gjørdist ein rørsla móti samfelagsuppbyggingini sum heild. Studentarnir funnu út av, at universitetini vóru so nær knýtt at samfelagnum, at universitetspolitikkur eisini var politikkur.

Tann politiski aktiviteturinn, sum studentarnir ibirtu víða um, skapti reaktiónir. Á universitetunum gera tær seg galdandi frá diskriminering gjøgnum fyrilestrarforboð til hótta um disiplinering atgerðir. Uttanvegga fer fram ein misálts aktión móti studentunum, sum eftir teirra tykki gera ólag í. Tann vanligi maðurin gerst óður inn á minnilutar, sum skapa ólag og serstakliga intellektuellar minnilutar.

La Sorbonne.

Hesin hugsunarháttur verður stimbraður millum manna av einum stórum parti av pressuni, einari pressu, sum ikki kann lata vera við at skapa mistanka millum fólk um, at hesir bólkar eru balladumakarar, óargangar, kommunistar o.s.fr. »sum áttu at fingið homlubandið um reyvína«, sum onkur tók til. Ein sovorðin propaganda vigar tungt í einum demokratii, sum frammanundan er fullsett av trupulleikum, antin tað so eru beinleiðis ósingargreinar í Springerpressuni, Dimmalætt-ing ella vakrar oddagreinar í sokallaðari objektivari pressu. Reaktiónirnar hjá teimum stóru politisku flokkunum eru ikki minni álvarsliar. Teir hava leingi havt stríð við teirra egnu studentafeløg. Teir hava ekskluderað óynsktar studentar og um tað ikki hevur hjálpt, hava teir bert heilt ella partvis ignorað feløgin. Tað eru óhugnalig tekin um, hvussu autoriter inn-ara uppbyggingin av flokkunum er, mótstriðandi hugsunarháttir verða ikki teldir.

Hetta hava vit vitað í mong ár. Men nú hevur fólkhugsanin móti studentunum fest seg so mikið, at statsorganir taka stig til at minka um rættin hjá studentunum at driva politiskt

virkssemi.

Studentaandstöðan er ein partur av tí intellektuella andstöðuni, sum aftur er ein partur av uttanparlamentarisku andstöðuni. Innan fyri hesar rammur hava studentarnir eingi ser-rættindi. Teir hava eingi ser-rættindi at byggja teirra politikk á. Allar royndir at rættvisgjørt eina akademiska kjarnu, hevði verið ein ræðulig bummart, sum minnr um tann leiklut týsku universitetsfólkinu høvdu í 1930 árunum. Studentarnir hava eingi rættindi fram um tey vanligu statsborgarligu rættindini. Tað sum kann sermerkja teir frá øðrum meira passivum bólkum, eru bert teirra meira umfatandi krøv um stórra rættindi. Men tað er heldur ikki so logið, tá vit hugsa um at studentar í meðal liggja inni við stórri almennari vitan enn fólk flest, at studið óivað vekir áhuga fyri politiskum virkssemi og at leikluturin sum studentur er leysari av tí dagliga samfelagsstrýsum enn hjá øðrum tilkomnum, sum eru í einari ella aðrari góðtiknari stöðu í samfelagnum.

Tá vit hyggja at endamállum við studentauppreiðri, leggja vit til merkis nakað heldur logið, nevniliga at tey eru politiskt gamaldags. Tey blussa oftast

upp uttan nakra beinleiðis sjónliga orsøk. Oftast botna mótmælini tó í forsømlisum sum pressa á, forsømlisur sum flokkar og stjórnir gera seg skyldug í. Tað sum oftast kemur burtúr studentamótmælunum er, at ymiskt sum tað almenna antin uttan baktankar ella við vilja hevur latið vera við at gjørt borgararnar varugar við. Studentamótmælini munnu tí millum annað hava ta uppgávu í samfelagnum, at hava eyguni við, at alt fer rættvist fram, tá tey eftiransingartól, sum áttu at verið í demokratínum antin ikki virka ella als ikki eru til.

Ofta er tað studentamótmæli, sum eru uppruni til eina politiska umhugsan av evnum, sum annars høvdu verið tagd burtur ella komið fólki galið í hálsin og ikki komið fram til veruliga umtalu manna millum. Eitt yvirbevisandi dømi um hetta er Vietnam-kriggið. Tað vóru álopin frá studentunum, um tær skeivu útleiggjarnar av hesum kriggi, sum so við og við fekk fólk at rassast við og umhugsa stöðuna av nýggjum. Ursliðið varð, at veruligar upplýsingar komu fram um evnið.

Ofta eru tað studentamótmæli, sum gera okkum varug